

Bari Masaya Semaver Dikseydik

– İpciERDOĞAN · 20 Haziran 2019

BARİ MASAYA SEMAVER DİKSEYDİK

Tarihçilere göre kahve on beşinci yüzyılın ortalarına doğru tacirlerce Yemenden yurdumuza getirilmiştir. İlk önceleri kahvenin tanıtılması ve içilmesi, pişirilmesi hakkında halkın bilgilendirilmesi için 'kahve ocağı' ya da 'kahve dükkanı adlarıyla ortamda kendisine yer bulmuştur.

Pahalı oluşundan , "he" deyince bulunamadığından, üstelik nasıl kaynatıldığı ve köpük kıvamı verilemesi bilinmediğinden dolayı zenginlerin misafirlerini burada ağırlamaya başlamasıyla bu yerler ünlenmeye, 'getirisi olan iş yerleri' sınıfına girmeye başlamıştır.

Zamanla çeşitli evrelerden geçerek, arada-sırada uygun olmayan nedenlerden dolayı devrin padişahlarınca yasaklansada sonradan tekrar affedilip açılmasına izin verilerek çeşitli isimler adı altında bu güne dek faaliyetlerine devam ede gelmiştir.

Kıraathane olarak isimlendirildiği dönemlerde kitap koyma mecburiyetine tabi tutulsa da çeşitli zaman safhalarında bundan vaz geçilerek son dönemlerde "kahvehane" ya da kısaca "kahve" adı altında vatandaşa hizmet veren iş yerleri olarak anılmaya başlamıştır.

Kahvehaneler eşin, dostun, emeklinin , çalışan izinlinin, eli boş kişilerin buluştuğu, insanların buluşmak için birbirine randevu verdiği, sabahtan akşama kadar masa ve sandalyeden oluşan malzeme ve bunların üzerinde her türlü içeceklerin (alköl ve yasalarca yasaklanan) içildiği, (kumar ve yasaların oynanmasına izin vermediği) çeşitli vakit geçirici oyunların oynandığı ticari yerlerdir.

Kasaba ve köylerde sabah ahır samanlık ve bağ-bahçe gibi diğer işlerini bitiren sakinler yavaştan yavaştan tek tük kahveye gelmeye başlarlar. Bu gibi küçük yerleşim birimlerinde herkes birbirini tanıdığından ilk önce hayvancılık, çiftçilik gibi konulardan fırsat bulurlarsa siyasetten dem vururlar, köy ve köylüden dedikodu yaptıktan sonra okey oyununununu kast ederek 'taş dizmeye' otururlar.

Şehirlerde ise kahvede oturma süreleri köylülere göre 'tarım, hayvancılık bağ bahçe' gibi angare işler olmadığından daha fazladır.

Sabah evinden çıkan eli boş, izinli, ya da emekli vatandaş çarşıda yapılacak işlerini bitirdikten sonra takılmış olduğu kahvenin yolunu tutar. Eğer var ise günlük gazetesini okur, dört yada beşi bir araya gelen bazı gurup arkadaşlar ise da siyasetten ekonomiye, gelmişten geçmişten, hatıralardan dem vurarak muhabbet ederler.

Şehirlerdeki kahve müşterilerinin çoğu zamanla önceleri görev yaptıkları kurum ya da sonradan üyesi oldukları dernekler, lokaller, ordu evleri, öğretmen evleri gibi 'bir yerde kahvehane vazifesi gören' yerlere gidip dağılmasıyla kendi meslekleri bünyesinde toplanır duruma gelmişlerdir.

Kahvehane ve bu tür yerlere gelenler aradan bir müttet geçtikten sonra oyun oynamak isteyen ve 'yenileni, içileni aramayan' arkadaş gurubu kareyi tamamladıktan sonra oyuna otururlar.

Oyunlar kağıtla oynanan üçlü, pişti, bülüm, atmış altı, kaptıkçağı gibileri olsa da artık bunların

pabucu şimdilik dama atılacak gibi gözüküyor. Bu oyunlara ilaveten tavla her ne kadar eski bir düşünce oyunu olsa da halen özelliğini devam ettirmektedir. Tavla oynayan kişinin gayet sakin olması gerekmektedir . Oyun oynanırken kırık pula zarın gele gelmesi, karşısındaki rakibinin durmadan zar tutması siniri zayıf olan kişinin arkadaş küstürüp kırılmasına sebep olabilir.

Kahvehanelerde en çok oynanan oyunların başını oynayanların sabah evden çıkarken hanınımına “soran olursa taş dizmeye gitti” dediği okey oyunudur. Okeyin "artırmalı, yüz bir" adlarında iki çeşit oynananı vardır. Herkes hangisini severse veya istediğini oynayacak oyuncu bulamazsa mecburiyetden sevmediğini oynamak zorunda kalır.

Okey oynayacaklar dört kişilik kareyi tamamladıktan sonra ortak yada herkes kendisini kurtarmaya oyununu başlatırlar.

Her türlü müsabakalar seyirci ile oynanır da okey oynanmaz mı. Oyun oynanırken gelen ve kendilerine “yancı yada kenarcı” denen eş, dost veya tanıdıklardan olan bu seyirciler oyun masasının etrafındaki sandalyelere oturarak yerlerini alırlar.

Bu kişiler 'bazı oyun oynayanlarca' kendilerine kızılsa da kendilerini yenemeyip genelde “şunu at, bunu atma” gibi tembihlerle oyuna ister istemez müdahalede bulunurlar. Bir başka oyunda aynısını kendi başlarına geleceğinin bilincinde oldukları halde.

Oyun oynayan birisinin durumu kötüye giderse sağında ya da solundaki adamdan “uğursuz geldi” diye huylanırken diğer oyunda yer değiştirmeyi ihmal etmez. Bu durum tavla oynanırken göze batar.

Bazı seyirciler 'güya arkadaşına yağ çekme bahanesiyle' atacağı taşa çaktırmadan müdahale ederken başka bir masada oyuna oturan üç tanıdık birkaç lira içecek parasına tenezzül ederek aralarına aldıkları yabancı oyuncuyu 'ayağa alıp' yenmeye çalışırlar.

“Kenarcı, yancı” denen seyirciler; oyun oynayacak ama kare kuramayanlar, akşama kadar masa masa gezip beş içecek peşinde olanlar olmak üzere iki kısma ayrılır. Birinci kısım biraz oyun seyrederek ama bakarsın aradan beş dakika bile geçmeden oyuna otururken ikinci kısımda olanları için işin erbapları “cebinde akrep eksik olmayan, paraya kıyıp oyuna oturamayan kesimden” derler.

Asef bey devletin çeşitli kurumlarında çalıştıktan sonra emekli olmuş, oğlunu, kızını everip ayırmış kendi halinde kimseyi küçümsemeyen, ağır başlı herkesçe sevilip sayılan birisidir. Hanımıyla yıllarca gurbet kahrı çekmişler, “bu ayrılık bize zulüm gayri” diyerek zor şartlarda edindikleri gurbetteki evlerini satarak “baba ocağı” dedikleri Kırşehir'e yerleşmişlerdi

Maddi olarak hiçbir sorunları yoktur. Hanımı Kevser de emekli idi. Eskilerin tabiri ile 'bir edi bir bütü' kalsalar da arada sırada çocukları arabalarına atladıkları gibi ziyaretlerine geliyorlar, yada en azından telefon ederek hal-hatır soruyorlardı.

Kırşehir'e taşındıktan yıllar sonra Asef bey kendisine has o tatlı diliyle, hoş görüşüyle bayağı arkadaş çevresi edinirken Kevser hanım ondan aşağı kalacak değil ya. Asef bey sabah geç vakit kahvaltısını yapıp evden çıkmaya hazırlanırken Kevser hanım katılacağı güne yetişememenin verdiği telaşı içinde evde dört dönüyor, beyine "bir an önce evden gitsin" diye nasıl hizmet edeceğini şaşıırıyordu.

Asef bey takriben yetmiş yaşlarında olsa da dayı başına mı çekmiş her nedense henüz

dökülmemiş, kırılmasada yeni kırağısı düşmeye başlamış uzun saçlarıyla, yaşını göstermeyen uzun boylu ince yapılı şık ve temiz giyinmeyi seven birisiydi.

Şakacı bir huya sahip oluşu, çenesinin çokluğu ve aynı zamanda hazır cevaplılığı arkadaşlarını ilk önceleri rahatsız etse de zamanla herkes buna alışmıştı.

Hangi iş yerinde beş dakikadan fazla oturur, şu yaştan sonra kimin kapısına postu atıp ona rahatsızlık verebilirdi. Herkesin derdi yokta onun gelmiş den geçmiş den boş laflarını dinleyecekti.

İlk önceleri sağda- solda vakit geçirmeye kendisini alıştırmaya çalışsa da olmuyordu. Bir arkadaşını aramak için gittiği kahveden işe önceleri yancılık la başlasa da o da diğerleri gibi oyun oynamaya, masasına gelen arkadaşlarına bir şeyler ikram etmeye başladı.

Genelde okey oynuyor ve bundan büyük zevk alıyordu. Oynadığı oyun arkadaşlarının kimileri "oyun bana kalacak" diye ne yapacağını şaşırırken kimileri de yenildiği halde hesap ödemeye koşuyordu. Zamanla iyi-kötü herkesin huyunu öğrenmiş, yerine göre içinde cebine kıyamayanları yaptığı espirili şakalarla kızdırmasını ve aynı anda gönlünü almasını bilmişti.

Asef beyin ev komşusu aynı zamanda uzaktan akrabası Nadir bey kendi halinde, kimsenin işine, aşına karışmayan birisidir. Zamanında fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş birisidir. Çok zor şartlarda okuyarak sağlıkçı olup ekmeğini elde etmiş, yıllarca zorluğunu ve ezikliğini çektiği paralara maaşı sayesinde kavuşsa da onu çar çur etmeden değerlendirme yoluna gitmiş, bu sıklığından dolayı arkadaş çevresinden " pek cebine sıkı adam" diye isim almıştı.

Nadir bey yaş itibarı ile Asef beyden büyük olsa da bir yaştan sonra bu arkadaşlıklarına engel değildi. Ailecek birlikte gezerler, birbirlerine misafirlğe giderler, yerine göre kahvede oyuna beraber otururlar arada-sırada birbirlerine 'yancı' oldukları olurdu.

Günün birinde iki arkadaş kahvede buluşmak üzere sözleşmişlerdi. Asef bey faturaları yatırmak için evden erken çıksa da 'evdeki hesap çarşıya uymamış' randevuya gecikmişti. Nadir bey bir kenara ilişip arkadaşını beklese de ne hikmetse bir türlü gelmiyordu. Beklemekten usanmış "acaba Asef beye bir şey mi oldu" kuşkusuna kapılsa da kare kurmak isteyen diğer arkadaşlarının ısrarına fazla dayanamayıp ister istemez onlarla oyuna oturmak zorunda kaldı.

Oyun oynanırken Asef bey de az sonra gelip boş bir sandalyeye oturarak masadaki yerini alıp ortadaki oyunu izlemeye başladı. Gecikmenin verdiği telaşla kan-ter içinde kalmıştı. Masadakilerin ikramını beklemeden garsona çayı sipariş vermişti bile. Bir çay bir daha derken oyun bitinceye kadar üç dört bardak çayı mideye indirdiğinde oyun Nadir beye kalmıştı. İkinci oyun başladı, çaylar masaya geldikten sonra Asef beyde "acaba kaç bardak çaya kadar Nadir ağabeyde ses çıkmayacak" diye merak başladı. Oyun oynandıkça yenilen ve hesap kendisine kalan Nadir beyin gözü daralıyor, oyun bitiminde kalkmak isterse de arkadaşlarının "hadi çıkışmaya oynayalım" teklifiyle belki oyun onlara bırakırım ümidiyle tekrar-tekrar oyuna oturuyordu.

Asef beyin içtiği çaylar yüzünden bir ayağı kahvenin tuvaletinde oluyordu olmasına da hiç olmazsa arkadaşının tüm gerçeğini bu vesile ile öğrenmiş oluyordu.

Asef bey tüm duyacaklarını alınca alarak "Garson kardeşim bakar mısın, sana zahmet bana bir bardak çay daha". Tam o anda Nadir bey kıpkırmızı olan yüzü ve sinirden titreyen ellerine aldirmeden "Asef, kardeşim, bari semaveri masaya dikseydik" diye sert ses tonuyla sitem ederken olayı izleyenler

gölmekten kırılıyordu.

ERDOĐAN ÇALIŐKAN KIRŞEHİR 20 06 2019 GERÇEK YAŐANMIŐLİKLER.
Öyküleri őahısları küçük düşörmek, mirasçılarını rencide etmek için yazmıyorum.